

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК
ІНСТИТУТ РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКИ ТВАРИН

РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКА ТВАРИН

Міжвідомчий тематичний
науковий збірник

Випуск **39**

Київ
АГРАРНА НАУКА
2005

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

В.П. Буркат (відповідальний редактор),

М.Я. Єфіменко (заступник відповідального редактора).

Є.М. Рясенко (відповідальний секретар),

М.І. Башенко, М.Д. Безуглий, І.В. Гузсь, В.М. Іовенко, В.С. Кочубай-
лов, А.П. Кругляк, В.І. Ладика, Ю.Ф. Мельник, Ф.І. Осташко, І.П. Па-
тренко, Ю.П. Полупан, Б.Є. Подоба, С.Ю. Рубан, Й.З. Сірацький,
С.Г. Шаловило

*Рекомендовано до друку
вченою радою Інституту розведення і генетики тварин УААН
11 липня 2005 р. (протокол № 286)*

У збірнику викладено результати наукових досліджень з проблем селекційно-генетичного вдосконалення та розведення сільськогосподарських тварин у світлі положень Закону України “Про племінну справу у тваринництві”.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів та студентів аграрних вузів, спеціалістів сільського господарства.

Адреса редакційної колегії:

Інститут розведення і генетики тварин УААН
вул. Погребняка, 1, с. Чубинське
Бориспільський район, Київська область, 08321
Телефони. (04495) 30-134, 30-043, 30-045
Факс (04495) 30-540

devoted. Perspectives and organization measure of further introduction of genetic methods in system breed work are outlined

Genetic service, group of blood, examination of an origin

УДК 636.2

Т.В. ПІДПАЛА

Миколаївський державний аграрний університет

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОЦЕСУ ПОРОДНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ У МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ

Викладено результати застосування різних методів селекції при створенні жирномолочного типу української червоної молочної породи великої рогатої худоби.

Селекція, порода, тип, методи, інбридинг

Протягом останніх десятиріч минулого століття прискорився селекційний процес щодо створення бажаного типу тварин серед різних порід великої рогатої худоби. Це закономірний історичний процес, пов'язаний з об'єктивною дією конкретних економічно-економічних факторів [1].

Найбільш розповсюджену на півдні України червону степову породу впродовж останніх 40 років поліпшували у напрямку підвищення молочної продуктивності, жирномолочності, пристосованості до машинного доїння, поліпшення екстер'єру. Удосконалення червоної степової худоби здійснювалось методом складного відтворного схрещування її з англійською червоною датською і червоно-рябою голштинською породами.

Результати міжпородного розведення показали, що тварини, маючи комбіновану мінливість, більше, ніж чистопородні тварини, реагують на умови зовнішнього середовища. Тому значення дії методів селекції на формування продуктивних адаптивних ознак у худоби жирномолочного типу є актуальним питанням.

© Т.В. Підпала

Матеріал і методика досліджень. Матеріалом були дані продуктивності корів-первісток племінних стад червоної степової худоби на півдні України. Для характеристики фенотипу корів трьох поколінь використали узагальнюючі показники: середньодобова кількість молочного жиру (кг) за першу лактацію "А" і коефіцієнт відтворної здатності (КВЗ). Результативність методів селекції оцінювали за співвідношенням рівнів фенотипного прояву цих життєво важливих функцій, визначених за методикою поєднаних ознак [3].

Результати досліджень. Під впливом міжпородного схрещування у тварин посилюється розвиток продуктивних ознак. При цьому порушуються взаємозв'язки, що раніше склалися у популяції: створюється нова система, на фоні якої відбувається здійснюваний селекціонером штучний цілеспрямований відбір. Але в силу дії дестабілізуючого відбору у тварин виникають нові властивості у продуктивності та розмноженні.

Установлено, що тривале цілеспрямоване використання англєрських плідників для поліпшення якостей червоної степової породи сприяє підвищенню молочної продуктивності і особливо жирномолочності, не порушуючи при цьому відтворних властивостей у тварин. У стаді племзаводу "Зоря" середній надій на корову за 20-річний період збільшився на 1461 кг, а жирномолочність — на 0,24%. Високий розвиток продуктивних ознак узгоджується з оптимальною пристосованістю тварин до умов середовищ і зберігається протягом поколінь.

Поліпшення червоної степової худоби методом схрещування з червоними датськими та червоно-рябими голштинськими плідниками викликало підвищення рівня продуктивності у нащадків, зумовило у них зниження репродуктивних властивостей. Найбільший вплив на зміну відтворних функцій у тварин мають бугаї червоної датської породи.

Особливості формуванні ознак, головним чином, виникають у нащадків під впливом індивідуальних якостей плідників. На підставі матеріалів оцінки бугаїв за якістю нащадків установили, що у дочок поліпшуються ті функції, високий розвиток яких характерний для їхніх бугаїв-батьків. Ця тенденція зберігається незалежно від породи плідників.

Перетворення цінних спадкових властивостей бугаїв у групові, їхні консолідація та прискорення селекції здійснюються із

використанням лінійного розведення та його крайній інбридингу. Аналіз особливостей групової структури корів племінних стад червоної степової худоби показує зультативність розведення за лініями залежить від цінності та наявності продовжувачів бажаних генотипів.

У період широкого застосування схрещування поголів'я із плідниками поліпшувальних порід однією важливіших пороодоутворювальних факторів є споріднене ведення. Доведено, що переважаючий вплив на консолідацію селекційних ознак має помірний інбридинг за умови цілеспрямованого застосування протягом низки поколінь використання в селекційному процесі інбредних тварин бугаїв зумовлює консолідацію спадковості у тварин нових внутрішньопородних типів української червоної породи.

Висновки. Застосування відтворного схрещування, лінійного розведення, цілеспрямованого інбридингу та інших методів селекції сприяли бажаним змінам у червоної степової худоби і формування на цій основі жирномолочного голштинського типу. Вони достатньо диференційовані та специфічні типними продуктивними й адаптивними ознаками і є структурними одиницями української червоної молочної породи.

1. Буркат В.П. Теорія, методологія і практика селекції. – К.: Укр. ун-т ветеринарної медицини, 1999. – 376 с.

2. Програми селекції порід / В.П. Буркат, Ю.Ф. Мельник, М.Я. Менко та ін. // Розведення і генетика тварин. – 2003. – № 37. – С. 3-22.

3. Патент 15061 А Україна МКВ 01 К 67/00. Спосіб оцінки быка-производителя / А.П. Полковникова. – Заявл. 11.05.94; Опубл. 30.06.97, Бюл. № 3. – 5 с.

МЕТОДОЛОГИЯ ПРОЦЕССА ПОРОДНОГО ПРЕОБРАЗОВАНИЯ В МОЛОЧНОМ СКОТОВОДСТВЕ. Т.В. Подпалая

Изложены результаты использования разных методов селекции при создании жирномолочного типа украинской красной молочной крупного рогатого скота.

Селекция, порода, тип, методы, инбридинг

METHODOLOGICAL BREEDING IN THE MILK CATTLE.

T.V. Pidpala

The state results of use difference methods selection of create fat tipe Ukraine Red Breed cattle.

Selection, breed, tipe, method, inbreeding

УДК 636.22/28.034.061

М.І. БАЩЕНКО, Л.М. ХМЕЛЬНИЧИЙ

Черкаський інститут агропромислового виробництва УААН

ВАГОВІ ТА ЛІНІЙНІ ПАРАМЕТРИ ЕКСТЕР'ЄРУ ТЕЛИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

На підставі експериментальних даних розроблено орієнтовні вікові параметри лінійного та вагового росту для ремонтних телиць української червоно-рябої молочної породи з помісячною градацією від народження до 18-місячного віку.

Параметри, ріст, телиці, порода, екстер'єр

У сучасних умовах промислового ведення галузі молочного скотарства, що вирізняються інтенсивним використанням тварин та відповідним введенням у стадо первісток, особливого значення набуває проблема вирощування високоякісного ремонтного молодняка на основі врахування закономірностей його росту та розвитку. Практичний досвід селекції молочного скотарства переконує, що інтенсивний ріст і розвиток ремонтних телиць визначає майбутнє формування бажаного типу будови тіла у дорослому стані, а це є запорукою наступної високої молочної продуктивності корів та відповідної оплати кормів. До того ж скороспілість телиць скорочує непродуктивний період вирощування від народження до отелу, прискорює процес відтворення стада та оцінки бугаїв за якістю потомства.

Визначаючи концептуальні засади сучасного етапу селекції в скотарстві, академіки УААН М.В. Зубець та В.П. Буркат [1, 2]

© М.І. Башченко, Л.М. Хмельничий, 2005

ЗМІСТ

<i>Бащенко М.І., Тищенко І.В.</i> Сучасні методи ведення селекційної роботи у молочному скотарстві Черкаського регіону	3
<i>Бегма А.А., Бегма Л.О.</i> До державного стандарту “Сперма бугаїв заморожена”	11
<i>Бердичевський М.С.</i> Моніторинг параметрів генетичної мінливості в популяції великої рогатої худоби як основа реалізації закону України “Про племінну справу у тваринництві”	17
<i>Іванов В.К.</i> Сучасний стан племресурсів молочних порід Одещини	21
<i>Коновалов В.С.</i> Нові підходи у використанні меланосомальних технологій у селекційному процесі	24
<i>Любинський О.І., Новіцький М.В., Боднар І.О.</i> Оцінка системи селекції прикарпатського внутріпородного типу української червоно-рябої молочної породи	28
<i>Мельник Ю.Ф., Подоба Б.Є., Гузев І.В., Бородай І.С.</i> Шляхи розвитку генетичної служби у тваринництві України	31
<i>Підпала Т.В.</i> Методологія процесу породного перетворення у молочному скотарстві	38
<i>Бащенко М.І., Хмельничий Л.М.</i> Вагові та лінійні параметри екстер'єру телиць української червоно-рябої молочної породи ..	41
<i>Белогурова В.І., Ладиш І.О., Грищенков Д.М.</i> Оцінка червоно-рябих голштинських бугаїв за якістю нащадків при схрещуванні з коровами червоної степової породи	47
<i>Бех В.В., Томіленко В.Г., Осипенко М.І., Марценюк В.П.</i> Сучасний стан науково-дослідних робіт з виведення малолускаго коропа нового типу для рибних господарств України	51
<i>Бойко О.В., Романов Л.М.</i> Підвищення живої маси бугайшв за допомогою лактину	57
<i>Войтенко С.Л.</i> Миргородська порода свиней у процесі еволюції	60
<i>Гальчинська І.А., Коваль А.І., Дубін А.М.</i> Північна годівля та розділ корів до рекордної продуктивності	64
<i>Геккієв А.Д., Козловська М.В.</i> Перспективні розгалуження	

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКА ТВАРИН

Міжвідомчий тематичний
науковий збірник

Заснований у 1970 р.

Випуск 39

Редактори *С.Д. Шевченко, О.М. Шевчук*
Технічний редактор *С.М. Старощук*
Комп'ютерна верстка *В.А. Веретьохіна*
Коректори *М.В. Пономарьова, О.С. Войчук*

Підписано до друку 14. 11. 2005 р.

Формат 60 × 84 ¹/₁₆.

Папір офс. Гарнітура «Таймс». Друк офс.
Ум. друк. арк. 14,75. Обл.-вид. арк. 15,5.

Наклад 300 прим. Зам. № 5-43

Державне книжкове видавництво
«Аграрна наука» УАНН
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 1658 від 15.01.2004 р.
вул. Восильківська, 37, Київ, 03022